

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Veivo, Outi; Mäntylä, Katja; Inha, Karoliina; Toomar, Jaana

Title: Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat 2023

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Veivo, O., Mäntylä, K., Inha, K., & Toomar, J. (2023). Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(4). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2023/nuoret-arvostavat-monipuolista-kielitaitoa-ja-haluavat-osata-kielia-laajentaakseen-maailmankuvaansa>

Kieliverkosto (<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa

Englantia lukuun ottamatta vieraiden kielten oppilasmäärät ovat viime vuosina laskeneet ja koulussa opiskeltujen kielten kirjo on kaventunut. Tätä ilmiötä selitetään monesti sillä, että nuoret eivät valitse koulussa kieliä. Kysyimme keväällä 2023 nuorilta itseltään, miten he suhtautuvat kielitaitoon ja kielten opiskeluun. Tulokset kertovat, että motivaatiota kielten opiskeluun kyllä löytyy, joten syyt kielivalintojen kapenemiseen löytyvät muualta.

Julkaistu 6. syyskuuta 2023 | Kirjoittaneet: Outi Veivo, Katja Mäntylä, Karoliina Inha ja Jaana Toomar

Taustaa

Suomessa on viime vuosikymmeninä tehty päätöksiä, jotka ovat horjuttaneet mahdollisuuksia opiskella kieliä monipuolisesti (Sajavaara 2006, Mäntylä ym. 2021). Esimerkiksi velvoite tarjota yli 30 000 asukkaan kunnissa useampaa vaihtoehtoa ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi alakoulussa kumottiin vuonna 1998 (Pyykkö 2017: 27) ja velvoite tarjota valinnaisia kieliä yläkoulussa poistettiin kunnilta vuonna 1993 (Finlex 688/1993). Kielten painoarvo lukiossa puolestaan väheni vuonna 2006, kun ylioppilastutkinnon reaalikoe palasteltiin yksittäisiksi reaalikokeiksi (Finlex 915/2005). Joitain paikkausyrityksiä on tehty, niistä merkittävimpänä vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opetuksen varhentaminen alkamaan jo ensimmäisellä luokalla, mutta se ei juuri ole korjannut tilannetta. Suuri osa kunnista tarjoaa ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi edelleen ainoastaan englantia.

Aiemmissa tutkimuksissamme olemme selvittäneet opettajien käsityksiä syistä kielivalintojen kapenemiselle. Opettajille suunnatussa *English only?* -kyselyssä kaksi vuotta sitten opettajat arvelivat kielivalintojen kapenemisen olevan yhteydessä siihen, että kielten opiskelu koetaan liian työlääksi (Mäntylä ym. 2021, Veivo ym. 2021). Tällä tutkimuksella halusimme pureutua tarkemmin siihen, mitä ilmiötä selittäviä tekijöitä nuorten omista kokemuksista nousee.

Tietoa nuorten asenteista kyselytutkimuksella

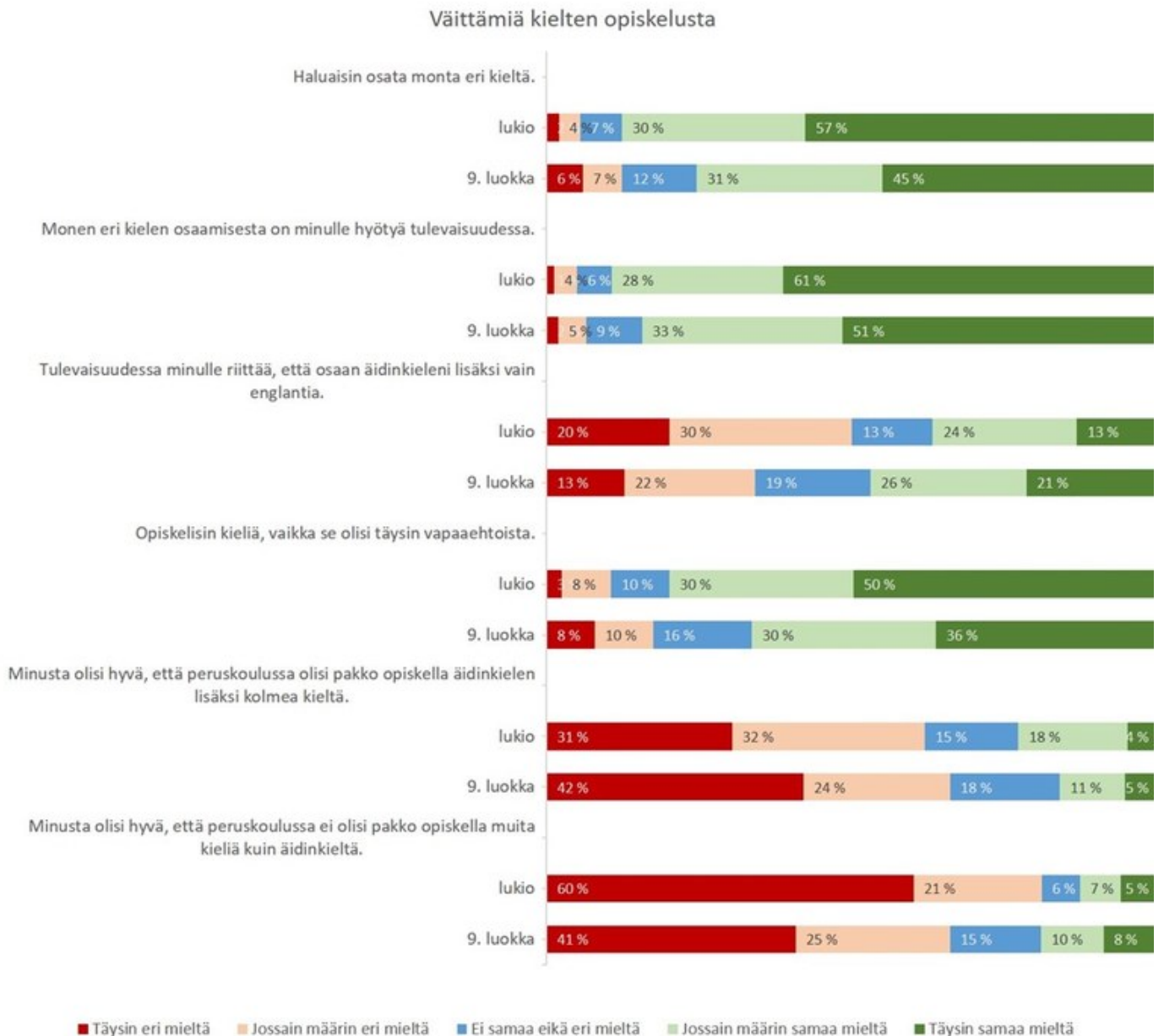
Tutkimuksessa asenteet on usein yhdistetty motivaatioon (ks. esim. Pham & Pham 2021). Tutkimusta asenteista jonkin tietyn kielen opiskelua kohtaan tai jossain tietyssä kontekstissa löytyy jonkin verran (ks. esim. Todór & Degi 2021). Sen sijaan tutkimuksia siitä, miten oppijat ylipäänsä suhtautuvat vieraiden kielten oppimiseen, on vähemmän. Aloimme selvittää suhtautumista kielten opiskeluun ja monipuoliseen kielitaitoon haastatteluilla, joita Karoliina Inha teki lukioissa eri puolilla Suomea keväällä ja syksyllä 2022. Haastatteluihin osallistui yhteensä 22 lukiolaista. Haastatteluista esiin nousseista teemoista tuli sysäys tutkia opiskelijoiden suhtautumista kieltenopiskeluun myös huomattavasti laajemmalla otoksella. Laadimme keväällä 2023 aiemman kirjallisuuden ja lukiolaishaastattelujen pohjalta yksityiskohtaisemman kyselyn laajempaa levitystä varten.

Kohderyhmäksi valitsimme lukiolaiset, mutta halusimme tietoa myös siitä, millaisia asenteita oppilailla on perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa, joten otimme levitykseen mukaan myös yhdeksäsluokkalaiset. Ammattiopiskelijat rajattiin tässä vaiheessa tutkimuksen ulkopuolelle, mutta vastaava kysely on tarkoitus toteuttaa ammatillisen koulutuksen puolella myöhemmin. Kyselyssä oli kysymyksiä oppilaiden ja opiskelijoiden tekemistä kielivalinnoista, heidän suhtautumisestaan monipuoliseen kielitaitoon ja kielten opiskeluun sekä heidän kielenoppimiskokemuksistaan. Kysely oli vastattavissa maaliskuussa 2023 kolmen viikon ajan.

Kyselyä levitettiin SUKOLin ja sen alayhdistysten sekä Kieliverkoston postituslistojen kautta. Kirjoittajat tiedottivat kyselystä myös omilla sosiaalisen median kanavillaan. Aihe tuntui eduskuntavaalikeväänä kiinnostavan, sillä kyselyyn vastasi valtava määrä, 1662 nuorta eri puolilta Suomea (vastaajien kotikuntia 150). Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti peruskoululaisten ja lukiolaisten välillä, sillä yhdeksäsluokkalaista vastaajista oli 725 (vastaajien ikä keskimäärin 15,3 vuotta) ja lukiolaisia 937 (vastaajien ikä keskimäärin 16,9 vuotta).

Nuoret suhtautuvat myönteisesti monipuolisen kielitaidon kehittämiseen

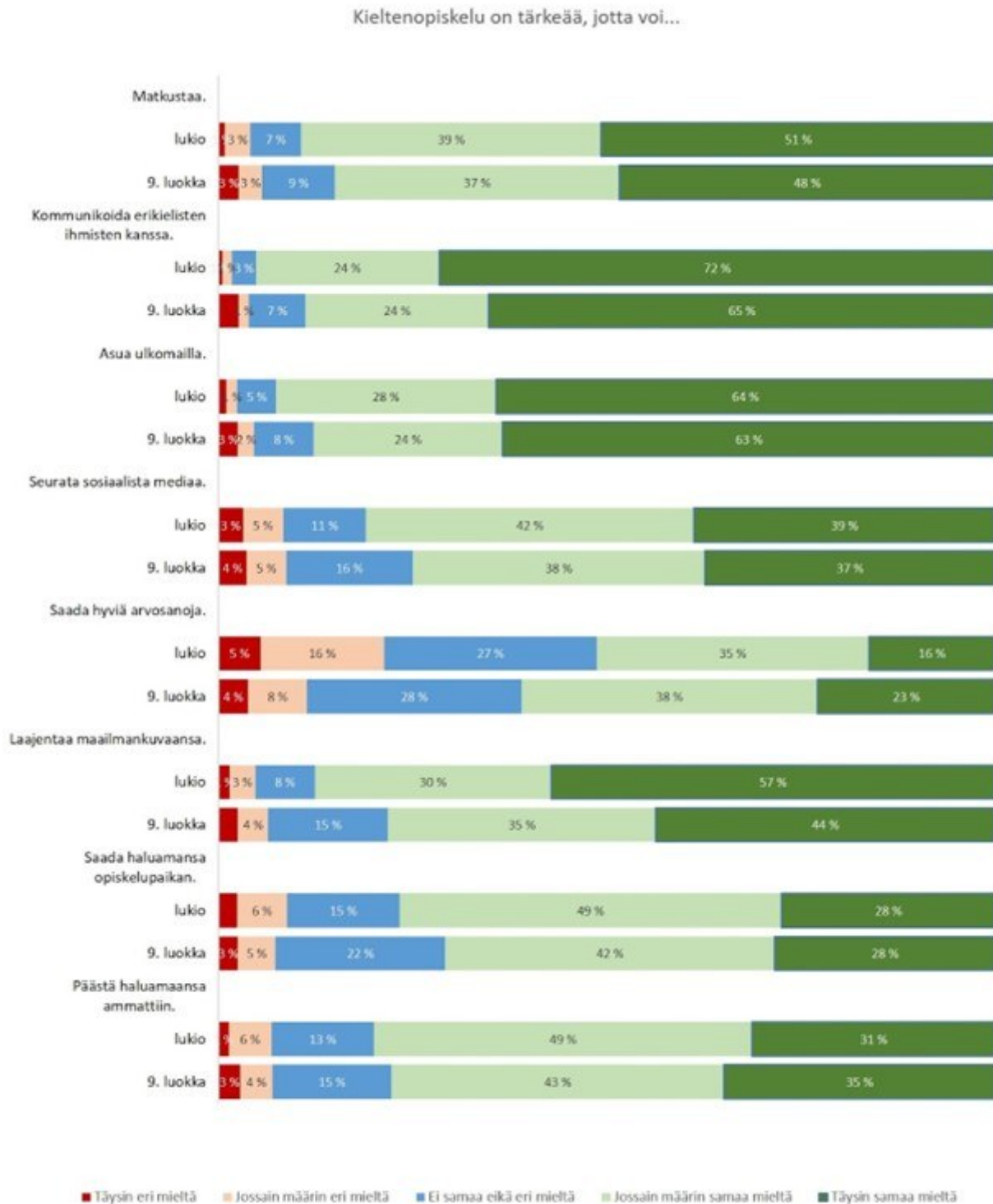
Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat selkeästi, että valtaosa nuorista suhtautuu monipuoliseen kielitaitoon myönteisesti. 87 prosenttia vastaajista koki, että monen eri kielen osaamisesta on hyötyä tulevaisuudessa, 82 prosenttia haluaisi osata monta eri kieltä ja 74 prosenttia opiskelisi kieliä, vaikka se olisi täysin vapaaehtoista. Kuten kuviosta 1 alla käy ilmi, lukiolaiset suhtautuivat monipuolisen kielitaidon kehittämiseen kautta linjan hieman myönteisemmin kuin yhdeksäsluokkalaiset. Mielenkiintoisin ero kumpuaa suhtautumisessa väittämään, ettei äidinkielen lisäksi tarvitse osata kuin englantia. Lukiolaisista puolet on eri mieltä väittämän kanssa, kun taas 9.-luokkalaisten vastaukset jakautuvat tasaisemmin asteikolle ja vain runsas kolmasosa heistä on väittämän kanssa eri mieltä. Kyselyssä kysyttiin myös nuorten suhtautumisesta kieltenopiskelun pakollisuuteen. Nuorten vastaukset peilaavat nykyjärjestelmää, joka velvoittaa opiskelemaan kahta pakollista kieltä perusopetuksen aikana.

Kuvio 1. Lukiolaisten ja 9.-luokkalaisten vastaukset väittämiin kielten opiskelusta - prosenttiosuudet eri vaihtoehdon valinneista vastaajista.

Kun kysyttiin tarkemmin, miksi kielten opiskelu olisi nuorista tärkeää, vastaukset osoittivat, että nuoret haluavat pitää ovet maailmaan avoimina (kuviota 2 alla). Nuoret haluavat opiskella kieliä, jotta he voivat kommunikoida erikielisten ihmisten kanssa, mutta haaveissa siintää myös matkustelu ja asuminen ulkomailla. Hyvin moni näki kielten opiskelussa myös hyötynäkökulman. Lähes 80 prosenttia vastaajista arveli kielten parantavan työllistymismahdollisuuksia ja 74 prosenttia näki niiden olevan tärkeitä tulevan opiskelupaikan saamiseksi. Erittäin merkittävää kuitenkin on, että kielten opiskelua ei pidetty tärkeänä vain oman liikkumisen tai tulevan uran kannalta, vaan että valtaosa vastaajista, 84 prosenttia, piti kielten opiskelua tärkeänä maailmankuvan laajentamiseksi. Tämä osoittaa, että nuoret ymmärtävät hyvin sen, että uuden kielen oppiminen antaa mahdollisuuden tarkastella maailmaa uudesta näkökulmasta ja että he arvostavat tätä mahdollisuutta. Yhdeksäsluokkalaisten ja lukiolaisten arvostukset olivat hyvin

samanlaisia, vaikka lukiolaiset pitivätkin annettuja vaihtoehtoja hieman tärkeämpinä kuin yhdeksäsluokkalaiset. Yhdeksäsluokkalaiset kuitenkin pitivät lukiolaisia useammin kielten opiskelua tärkeänä myös hyvien arvosanojen kannalta (kuvio 2).

Kuvio 2. Lukiolaisten ja 9.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen, miksi kielten opiskelu on tärkeää - prosenttiosuudet eri vaihtoehdon valinneista vastaajista.

Kielten opiskelu kiinnostaa, mutta on käytännössä vaikeaa

Kiinnostusta kielten opiskeluun siis on. Kiinnostuksen syyt kertovat vahvasta henkilökohtaisesta ja oppijasta itsestään lähtevästä motivaatiosta. Kyselymme osoitti myös, että koulussa hankittu kielitaito koetaan hyödylliseksi. Olemme siltikin tilanteessa, jossa kieliä valitaan niukasti tai

niiden opiskelu keskeytyy viimeistään toiselle asteelle mennessä. Tutkimuksemme tulokset viittaavat siihen, että syyt tähän löytyvät koulujen, kuntien ja koulutusjärjestelmän toiminnasta ja rakenteista. Kielivalikoimaa on useassa kunnassa supistettu, joten valinnanvaraa ei innokkaallekaan opiskelijalle ole. Vaaditut ryhmäkoot ovat niin suuria, ettei ryhmiä synny lainkaan. Ryhmiä on saatettu yhdistää, eli kielen tunneille osallistuakseen peruskoululaisen pitäisi vaeltaa toiseen kouluun ehkä toiselle puolelle kaupunkia. Valinnaisten kielten tunnit on usein sijoitettu käytännön syistä aikaiseen aamuun tai myöhäiseen iltapäivään. Miten monessa muussa oppiaineessa opiskelu vaatii oppijalta motivaation lisäksi näin monen käytännön esteen ylittämistä? Aiemmissa tutkimuksissamme kieltenopettajat ovat nimenneet kielten opiskelun työläyden syyksi kielivalintojen kapenemiselle. Nuorten omista vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että kyse on pikemminkin koko lukion kuormittavuudesta. Kun pakollisten kurssien oppitunnit ja kotitehtävät vievät paljon aikaa, eivät lukiolaiset ota ohjelmaansa valinnaisia kieliä, jotka veisivät aikaa muutenkin kuormitetusta vuorokaudesta.

Kyselytutkimuksen aineisto on varsin laaja, joten tähän artikkeliin olemme valinneet vain muutamia tärkeimpiä alustavia tuloksia aineistosta. Koska avokysymyksiin annettuja vastauksia ei ole vielä analysoitu, esimerkiksi tieto nuorten mielestä tärkeistä syistä oppia kieliä on vielä täydentymässä. Kaiken kaikkiaan tulokset nuorten suhtautumisesta kielten oppimiseen olivat myönteisempiä kuin mitä viime aikoina toteutuneet kielivalinnat antavat ymmärtää. Syitä tähän on jo mainittu edellä. Tuloksiin on luonnollisesti voinut vaikuttaa myös se, että kyselyn teettäminen ja kyselylinkin jakaminen perustui kieltenopettajien omaan aktiivisuuteen. On siis mahdollista, että kyselyä ovat jakaneet eteenpäin etenkin ne opettajat, jotka itse kantavat huolta kapenevista kielivalinnoista ja ovat ehkä keskustelleet asiasta enemmän oppilaiden kanssa. Toisaalta vastaajien suuri määrä (1662) lisää tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Vastaukset viittaavat siis vahvasti siihen, että valtaosa nuorista suhtautuu kielten opiskeluun positiivisesti ja haluaisi opiskella kieliä.

Kielivalintojen tervehdyttäminen vaatii rohkeutta päättäjiltä

Aiemmissa tutkimuksissa ja julkisessa keskustelussa on paljon vedottu siihen, että kielten opiskelu on työlästä, ja siksi kieliä ei valita. Työläys ja rankkuus näyttäisi kuitenkin juontuvan lukiosta kokonaisuudessaan enemmän kuin juuri kieliaineista ja niiden opetuksesta. Kiinnostusta kielten opiskeluun on, ja nuoret näkevät kielet ja kielitaidon merkityksellisinä ja hyödyllisinä. Nuorten vastauksissa heijastuu paitsi kielten välinearvo opinnoissa ja työelämässä, myös kielen merkitys yhteiskunnassa sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja ymmärryksessä. Valintojen sijaan onkin syytä puhua mahdollisuuksista, sillä nuoret itse haluaisivat opiskella kieliä. Koulujärjestelmä ja kielikoulutuspoliittiset päätökset eivät tätä kiinnostusta kuitenkaan tue.

Miksei kielten opiskeluun sitten tarjota paremmin mahdollisuuksia? Miksi useissa kunnissa englanti on ainoa vaihtoehto ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi? Miksi vaadittu ryhmäkoko on määritelty niin suureksi, että valinnaisen kielen ryhmää ei synny? Miksi valinnaista kieltä

opiskelevalle ei taata kielen opiskelua omassa lähikoulussa? Mahdotonta kielivalikoiman laajentaminen ei ole. Tampere on hyvä esimerkki kaupungista, jossa on tehty pitkäjänteistä, kielimyönteistä työtä. Jokainen koulu tarjoaa vähintään kahta vierasta kieltä englannin ohella ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi. Kaupunki on sitoutunut siihen, että kielipolku jatkuu läpi peruskoulun. Syksyllä 2023 jo noin 40 prosenttia Tampereen ekaluokkalaisista alkaa opiskella muuta kuin englantia, joka tulee lukujärjestykseen myöhemmin.

Nuoret itse haluavat osata kieliä, jotta voivat ymmärtää muita ihmisiä ja kulttuureita. He ymmärtävät, että kielitaito on avain osallisuuteen ja osallistumiseen. On yhteiskunnan ja päättäjien aika antaa nuorille siihen mahdollisuus!

Outi Veivo (FT) on ranskan yliopistonlehtori Turun yliopistossa Kieli- ja käännöstieteiden laitoksella

Katja Mäntylä (FT, dos.) on englannin yliopistonlehtori Jyväskylän opistossa Kieli- ja viestintätieteiden laitoksella

Karoliina Inha (FM) on väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa ja suunnittelija LUKKI-hankkeessa

Jaana Toomar (FL) on soveltavan kielitieteen yliopistonopettaja Jyväskylän yliopistossa Kieli- ja viestintätieteiden laitoksella

Lähteet

Finlex 688/1993. *Asetus peruskoulusetuksen muuttamisesta.*

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19930688>

(<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19930688>)

Finlex 915/2005. *Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta.*

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050915>

(<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050915>)

Mäntylä, K., O. Veivo, P. Pollari & J. Toomar. (2021). English only? Kielten opettajien käsityksiä kielivalintojen monipuolistamisen esteistä ja keinoista. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(2). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2021/english-only-kielten-opettajien-kasityksia-kielivalintojen-monipuolistamisen-esteista-ja-keinoista> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2021/english-only-kielten-opettajien-kasityksia-kielivalintojen-monipuolistamisen-esteista-ja-keinoista>)

Pham, D. & Pham, T. (2021). Attitude and Motivation in Language Learning: A Review. *Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*. 3. 64–72.

<https://doi.org/10.32996/jeltal.2021.3.5.7> (<https://doi.org/10.32996/jeltal.2021.3.5.7>)

Pyykkö, R. (2017). *Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivaran tilasta ja tasosta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:51. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-535-8> (<http://urn.fi/%20URN:ISBN:978-952-263-535-8>)

Tódor, E.-M. & Degi, Z. (2016). Language Attitudes, Language Learning Experiences and Individual Strategies What Does School Offer and What Does It Lack?. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*. 8. 123–137. <https://doi.org/10.1515/ausp-2016-0022> (<https://doi.org/10.1515/ausp-2016-0022>)

Sajavaara, K. (2006). Kielivalinnat ja kielten opiskelu. Teoksessa R. Alanen, H. Dufva & K. Mäntylä (toim.) *Kielen päällä. Näkökulmia kieleen ja kielenkäyttöön*. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 223–254

Veivo, O., Pollari, P., Toomar, J., & Mäntylä, K. (2021). ”Englanti jyrää”: kieltenopettajien keinoja ja ehdotuksia kielivalintojen monipuolistamiseksi. Teoksessa R. Hildén, P. Portaankorva-Koivisto, & T. Mäkipää (toim.), *Aineenopetus ja aiheenopetus* (pp. 49–70). Helsingin yliopisto. Ainedidaktisia tutkimuksia, 20. <http://hdl.handle.net/10138/340235> (<http://hdl.handle.net/10138/340235>)

Artikkeliin viittaaminen

Veivo, O., Mäntylä, K., Inha, K. & Toomar, J. (2023). Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(4). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2023/nuoret-arvostavat-monipuolista-kielitaitoa-ja-haluavat-osata-kielia-laajentaakseen-maailmankuvaansa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2023/nuoret-arvostavat-monipuolista-kielitaitoa-ja-haluavat-osata-kielia-laajentaakseen-maailmankuvaansa>)